

GELİŞME ODAKLARI GÖÇ HAREKETLERİ İLİŞKİSİ
BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARINDA GÖÇ

Şinasi Aydemir

Karadeniz
Teknik Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

1960'lardan beri bölge politikaları hakkında çok sayıda görüşler getirilmiş ve bunlardan bazıları Kalkınma Planlarımızda farklı ağırlıklarda ele alınmıştır. Özellikle büyüme merkezleri ve geri kalmış bölgeler şeklinde. Bu politikalar içinde göç bazan doğrudan, bazan dolaylı olarak yer almıştır. Bölgeler arası göç profilleri yoluyla farklılıklar ortaya konmuştur. Göç hareketinin varış-çıkış noktalarına ve niteliğine parametreleri ve korrelasyonları, göçün iller ve bölgeler arası düzeyde farklı etkenlerle açıklanabileceğini göstermiştir. Dolaylı olarak göç hareketinin bölge politikaları ile ilişkisi gösterilmiştir.

GELİŞME ODAKLARI GÖÇ HAREKETLERİ İLİŞKİSİ: BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARINDA GÖÇ.

Bölgesel kalkınma ve bölge planlama alanındaki yazında çeşitli kavramlardan ve amaçlardan söz edilmektedir. Bunlardan başlıcaları büyüme kutupları (growth poles), büyüme merkezleri (growth centre), geri kalmış bölgeler (less developed areas), sorunlu bölgeler (problem regions), durağan bölgeler (stagnant regions), büyüyen bölgeler (growing regions) vb. dir. Perroux (1955), Hirschman (1958), Boudeville (1966), Hansen (1972), Kuklinski (1972), Moseley (1974), Hewings (1977) bu alandaki çalışmaları ile bilinenlerden bazılarıdır.

Genel olarak bölgeler arası ve ülke-bölge bağlantılarının ya toplanma düzeyinde ya da mikro mekansal düzeyde ortaya konma çabaları büyüme odakları/merkezleri kavramı içinde ele alınmaktadır (Hewings, 1977).

Bölgesel kalkınmanın en önemli ögesi insan faktörüdür (işgücü). Bölgesel kalkınmada izlenen politikalara ve yöntemlere göre işgücünün bir yerden bir yere hareketi beklenmektedir. Bu hareket, büyük merkezlerden uzak tutulmak istendiği kadar, belli koşullarda büyük merkezlere de yöneltilmektedir. Önemli kentsel merkezlerin göç yarattığı ve çektiği, büyüme merkezlerinin varlığı halinde göçün bel-

li başlı metropollerden uzak tutulacağı, sorunlu bölgelerin gelişmelerinin durmasının becerili (profesyonel) işgücüne bağlı olduğu, diğer bölgelerden bu bölgelere göç çekmek olanağı olduğu ileri sürülmektedir (Moseley, 1974).

Özellikle kırdan göçün (işgücü hareketi olarak) gelişme odakları türü alanlarda işbulma fırsatı düzeyine bağlı olduğunda ortaya konulmuştur. Daha çok iş olanakları işsizliği düşürürken daha çok iş gücünde hareketlendirmektedir (Thirwall, 1983). Göçü işgücünün hareketi olarak gören Blunden ve diğerleri (1979) yöreler ve bölgelerde genişleyen ekonomik eylemler ülkenin diğer kısımlarından net göç çekerler görüşünü getirmektedirler. Göç her zaman seçici ve göçmenin yaşı dolayısıyla, göç hızlı büyüyen toplumlara tercih eder görüşüyle göçün seçici yönüne de önem verilmektedir.

Daha genel düzeyde bakıldığında göç hareketinin aşağıdaki varsayımlarla açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir (Tekeli ve Erder, 1978):

- . Göç ekonomik fırsatların mekandaki dağılımlarına tepki olarak ortaya çıkar,
 - . Göçü mekan organizasyonun özellikleri açıklama olanağı vardır,
 - . Göçün hacmi yerleşmeler büyüklüğünün fonksiyonudur,
 - . Göç alma ve verme kapasiteleri yerleşmelerin işlevlerine bağlıdır.
- Sosyal sistemlerde göç yaratmanın nedenlerine değişik açıklamalar da getirilmektedir:
- . Göç bozulan sosyal sistemde dengeyi sağlamanın bir mekanizması olarak görülmektedir, sistem dengeye eriştiğinde net göç durur,
 - . Göç endüstrileşme sürecinde kırdan-kente doğru veya endüstri toplumundan endüstri ötesi toplumlara geçişte ortaya çıkar,
 - . Bilinen değerlerden ya da evrimsel gelişme yönünden sapma olsa bile, göç olacaktır. Bu durumda göç, toplumdaki kişilerin heterojenliği ile açıklanmaktadır.
 - . Her sosyal sistemde, serbest pazarda yaratılan göç belirli grupların çıkarlarını zedeleyecektir. Göçten etkilenen gruplar net göçü azaltıcı politik baskılara başvuracaklardır.

Göç hareketi hakkındaki varsayım ve açıklamalar bölgesel politikalar içinde yerlerini almışlardır. Bu politikaların tümünü tartışmak yerine, planlı dönemde bu politikaların ülkemizde ne yankılar yaptığını ve nasıl uygulanmaya çalışıldığını, özet olarak, bütün kalkınma planlarından gösterilmeye çalışılmaktadır.

Ülkemizde planlı dönemin başlangıcı ve I. Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi, özellikle bölgesel kalkınma, bölgesel planlama yazınının ve pratiğinin yoğun olduğu bir döneme rastlar. I. Planın bölge politikalarının hedefleri, 'bölgeler arası dengeli kalkınma, büyüme noktalarına kaynakların öncelikle ayrılması, bölgeler arası dengesizliği kaldırma ve geri kalmış bölgelerin daha hızlı kalkındırılmasını sağlama' şeklinde belirtilmektedir. Plan politikaları içinde göç hareketi; istihdam, endüstrinin özel bölgelere kaydırılması ve bunlardan yararlanma şeklinde yerini almaktadır (DPT, 1969). II. Plan, geri kalmış bölgelerdeki gelişme potansiyeli olan yerler, kendine yeterli büyüme merkezleri, az gelişmiş bölgeler ve yöreler üzerinde durmakta, III. Plan ise daha kapsamlı bir şekilde yine bölgeler arası dengesizlikler, yöresel az gelişmişlik farklarının giderilmesi, dengeli ve fonksiyonel bir yerleşme ve şehirleşme düze-

ninin geliştirilmesini amaçlamakta ve merkez köyler kavramını getirmektedir. Göç politikaları doğrudan III. Planda yer almamaktadır (1973). IV. Planda da yine kalkınmada öncelikli yöreler, bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi, köy-kentler gibi mekan organizasyonu konularına ağırlık verilmektedir. V. Plan önceki planlara göre kapsamı daha dar bir plandır. Gelişme alanları, decentralization, kar payı sertifikaları yoluyla yatırımların özendirilmesi konularına ağırlık vermektedir. Bu planda göç, kanalizasyon edilmesi gereken bir olay olarak görülmektedir (DPT, 1979). VI. Plan orta büyüklükteki kentlerin desteklenmesi, kalkınmanın dengeli olmasının sağlanması, yerleşmeler arası kademelenmede dengeye ulaşmayı, metropoliten alanlara nüfus ve sanayinin yığılmasının önlenmesi üzerinde öneriler ve politikalar getirmektedir. Bölge içi ve bölgeler arası göçü yönlendirerek kontrol etmek, metropol altı şehirler, orta boy merkezler ve az gelişmiş bölgelerin merkezi niteliğindeki şehirleri ve merkezi nitelikli kırsal yerleşme birimlerini belirlemek de planın hedefleri arasındadır (1989).

I. ve IV. Planlar dönemi içinde bölge politikaları, göç konusunda ne oranda başarılı olmuştur, ya da planlarda belirtildiği kadarı ile göç ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişkiler ne düzeyde olmuştur? Bu amaçla 1960-65 ve 1975-80 arasındaki göçler irdelenerek göçün deseni, yönü ve yayılma yüzeyleri ortaya konmaktadır. 1980-89

GÖÇ HAREKETLERİ: BÖLGELER VE İLLER DÜZEYİNDE GÖÇ

Göç hareketleri bölge içi, bölgeler arası ve (ülke) iller arası düzeyde incelendiğinde; bölge içi göçler alt bölgelerde göç çekim merkezlerinin olup olmadığını belirleyecek, bölge içi büyüme merkezlerini ortaya çıkaracaktır. Bölgeler arası analiz, bölgeler/alt bölgeler arası göç etkileşimini göstermek bakımından önemli görülmektedir. Böylece, potansiyel bölgeler ve göçün yönü ortaya konmaktadır. Ülke ölçeğindeki analizler ise, ülkedeki çekim merkezlerini, gelişme eğilimlerini, dolaylı olarak, ortaya koymaktadır. Ayrıca göçün neden-sonuç ilişkileri üzerinde durularak, kullanılan değişkenlere göre, göç hareketinin bölge politikaları içindeki yeri gösterilmektedir.

Bölge İçi Göç Deseni:

19 alt bölgenin kendi içlerindeki göçlerin analizi, bölge içi göçlerin alt bölge merkezlerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Sadece Kocaeli, Bursa (Doğu Marmara Böl.), Tekirdağ (Trakya), Rize (Trabzon Alt Böl.) nin daha çok göç alan bölgelerinin çekim merkezleri durumunda oldukları görülmektedir. Bölgelerin pek çoğu tek yönlü göç almaktadır. Bölgelerin içinde yarışan merkezlerin olması halinde buralarda çok yönlü göç hareketi gözlenmektedir, örneğin Doğu Marmara bölgesi çok yönlü göç deseni ortaya koymaktadır. Çok yönlü göç deseni Ege, Çukurova ve Diyarbakır Bölgelerinde de izlenmektedir.

Bölgeler Arası Göç Deseni:

Yabancı ülkelere gelen göçler dikkate alınmadığında 1975-80 arasında 2690176 kişi ülke ölçeğinde hareket etmiştir. Bu göçün bölgeler arası dağılımına bakıldığında, göçün yönünün hemen tümüyle batı bölgelerine doğru olduğu görülmektedir. Doğu Marmara, Ege, Çukurova ve Antalya bölgeleri hemen tümüyle tek yönlü göç almaktadırlar. Doğu Marmaranın göç kaynağı Karadeniz, Orta ve Güneydoğu A-

nadolu bölgeleridir.Marmara bölgesine ortalama göç uzaklığı 816 km,dir.Bölgeye toplam göçün % 64 ü ortalama göç uzaklığı içinde kalan bölgelerden gelmektedir.Ege bölgesinde benzer göç kaynağına sahiptir,ortalama göç uzaklığı 845 km,dir.Net göçün % 60 ı ortalama göç uzaklığı dışındaki bölgelerden gelmektedir.Çukurova bölgesi göçü Güneydoğu Anadolu bölgesinden almaktadır ve ortalama göç uzaklığı 657 km.dir.

1965 te göç veren Trakya,Güneydoğu Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinden göç 1980 de hemen hemen dengeye erişmiştir.Ayrıca,belli oranda,Sivas,Trabzon,Kayseri ve Elazığ bölgeleri de daha az göç vermektedirler.Orta Anadolu ve Gaziantep bölgeleri de belli bir dengeye ulaşmışlardır.Antalya ve Trakya bölgeleri ise göç alan bölgeler olarak görülmektedirler(Bkz.Tablo I,Şekil 1,2)

Ülkesel Göç Deseni:İl Düzeyi.

1965 ve 1980 göçlerinin iller bazında değerlendirilmesi,1980'lerde 8 yeni göç çekim merkezinin ortaya çıktığı göstermektedir.Bunlar Antalya,Burdur,Denizli,Uşak,Bolu,Kütahya,Balıkesir,Kayseri,Gaziantep ve Urfa'dır.Ayrıca Güneydoğu da Hakkari,Muş,Diyarbakır illerinin aldığı göç te belirli oranda artış olmuştur.Yine de en çok göçü İstanbul almaktadır,ancak oransal olarak bakıldığında en fazla göçü Kocaeli almaktadır.1980 değerlerine göre en çok göç veren il Kars'tır,bunu doğu ve güneydoğu illeri izlemektedir.Burdur,Isparta ve Mugla'nın denge durumuna eriştiği söylenebilir.

İller yakın çevrelerinden mi yoksa uzak illerden mi göç çekmektedirler sorusunun yanıtı,göçlerin büyük bölümünün yakın illerden olduğu şeklindedir(ortalama göç uzaklığı mesafesi içinden).Ülke de ortalama göç uzaklığı 556 km. olarak saptanmaktadır,ancak bu mesafe İstanbul için 965 km.,Samsun için 316 km.,dir.İstanbul aldığı göçün %37.5 ini ortalama göç uzaklığı içindeki en çok göç veren 10 ilden almaktadır.Dışarıya göç vermede de yakın merkezlerle yönelme görülmektedir(Bkz.Tablo 2).

Göçlerin Çıkış Noktaları(Orijinleri):

En azından 1960,1970 lere kadar göçlerin kırdan kentlere doğru olduğu görüşü yaygındı.Ancak 1975-80 arası göç hareketleri oldukça değişik bir görünüm sergilemektedir.Tüm illerin 16 sı kentler çıkışlı göç almaktadırlar ve bu kentlerin aldığı göç,toplam kent çıkışlı göçlerin % 73.5 ini oluşturmaktadır,ya da toplam ülke göç hareketinin % 36 sına eşdeğerdir.

Diğer taraftan,il düzeyinde,içgöçlerin kent,ilçe ve kır(köy) arasındaki dağılımı % 45.1 kent,%21.5 ilçe,%31.7 köy'ler şeklindedir.Dışarıya göç oranları ise aynı sırayla %46.3,%22.0,ve%31.7 dir.Bölgesel ölçekte,her bölgenin kent,ilçe ve kır kökenli göçler içindeki paylarına bakıldığında 19 bölgeden 9 u % 50 den fazla kent kökenli göç almışlardır.12 bölge ilçe kökenli göç alırken 4 bölge de ilçe çıkışlı göç vermektedir.Diğer taraftan 5 bölge kır kökenli göç alırken,10 bölge de kır kökenli göç vermişlerdir.Sadece iki bölgenin denge durumuna eriştiği gözlenmektedir.Göç hareketleri içinde % 21 lik payla ilçeler de önemli rol oynamaktadırlar.

GÖÇ SÜRECİNİN PARAMETRELERİ VE KORRELASYONLARI.

Göç hareketlerini çeşitli şekillerde tanımlamak olasıdır,örneğin iç göç,dış göç,net göç gibi.Ayrıca göçü çıkış-varış noktalarının özelliğine göre de tanımlayabiliriz;kentsel göç(kentten kente), ilçe göçü(ilçeden ilçeye) ve kırsal göç(kırdan kıra,kırdan ilçeye,kırdan kente) gibi. Her tür göçe farklı etkenlerin neden olduğu yapılan analizde ortaya konmuştur ve bunlar göç korrelasyonları olarak adlandırılacaktır.

Isard(1971),Şanlı(1973),Willis(1976),Tekeli ve Erder(1978),Thapa ve Conway(1983) ve Potrykowska(1988) göç korrelasyonlarını çeşitli yönleri ile ortaya koymuşlardır.Bu rada ise göç daha farklı ele alınmış ve dokuz tür göç süreci(bağımlı değişkenler) ile 15 bağımsız değişken kullanılarak çoklu regresyon analizleri sonucunda göç korrelasyonları belirlenmiştir.

Willis(1974) in belirttiği gibi 'eğer,önceden açıkça belirleyici ipuçları varsa az sayıda regressor'lar yeterlidir,bunlar tam(full) regresyonda doğrudan kullanılmalıdır.Önceden belirleyici ipuçları yoksa ve'regressor' sayısı işletilebilir bir model sağlamak için küçük tutulmak zorunda ise adım-adım(stepwise) regresyon yöntemi kullanmak daha yerinde olur ' diyerek çoklu regresyon tekniğinin göç için kullanımında bu yol göstermektedir.

Bu çalışmada ise hem tüm hemde adım adım regresyon analizleri birlikte kullanılarak,tahmin edici değişkenlerin nasıl azaltılacağı görülmeye çalışılmıştır.Analiz için önce bağımlı,bağımsız değişkenlerden oluşan korrelasyon matrisi oluşturulmuş ve korrelasyon katsayıları irdelenerek adım adım korrelasyon modelinin kullanılıp kullanılmamasına karar verilmiştir(Johnston,1978.,Ferguson,Catmog 15). Ülke ve bölge ölçeğinde adım adım regresyon modelinin kullanılması,önceden belirlenen değişkenler sayısında kısıtlamalar yapılabileceğini göstermiştir.Daha az sayıda değişkenle yapılan adım adım regresyon analizi ile tam regresyon analizinin r ve r^2 değerleri arasında önemsiz farklılıklar gözlenmiştir.

Regresyon Analizinin Sonuçlarının Ülke ve Bölge Düzeyinde Karşılaştırılması.

Analiz sonuçları bağımlı değişkenlere göre bir tablo halinde verilmektedir(Bkz.Tablo 3).Bu tabloda bağımlı değişkenler ülke bölge şeklinde gösterilmektedir.İller düzeyinde göçün en fazla il merkez nüfusu(kentsel nüfus),aktif nüfus,kentsel nüfus potansiyeli,tarım dışı sektörlerde yaratılan toplam katma değer ve eğitim olanakları ile açıklanabileceği görülmektedir.Bölgeler arası göçün ise en fazla aktif nüfus,tarım dışı sektörler katma değeri,kırsal nüfus potansiyeli,tarım dışı sektörler işgücü büyüklüğü ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Bölge Politikaları İçinde Gelişme Odakları ve R Düzeyinde Göçün Nispeti Bulguları.

Bölge politikaları içinde gelişme odakları,kalkınma planlarımızda sıkça tekrarlanan bir yaklaşım olarak görülmektedir.Gelişme odaklarının ya saptanması yada bu özellikte olanların çeşitli şekiller

de desteklenmesi için çeşitli önlemler önerilmiştir. Bu politikalar içinde göçe de bir araç olarak başvurulduğu durumlar vardır. Göçü bu tür odaklara kanalize etmenin yolları aranmaktadır. Bu politikaların ne derecede başarılı olduğu ise, göç açısından, dönemler arası göç hareketlerini inceleyerek yanıtlanabilir. Bu araştırmada yaptığımız göç analizleri, göçün 1965 ve 1980 dönemlerinde ki profillerini ve göç korrelasyonlarını ve parametrelerini vermekte ve bunlara bakarak izlenen politikaların isabeti dolaylı olarak çıkarılmaktadır. Genel sonuçları kısaca aşağıdaki gibi özetlemek olasıdır:

. Göçün bölgeler içindeki dağılımları, her bölgenin kısa mesafeli göç aldığını, ancak bunun ülke göç değerleri içinde fazla önemli olmadığını göstermektedir. Bazı bölgelerde yeni göç odaklarının belirmeye başladığı gözlenmektedir ki bunlar bölge politikaları ile tutarlıdır,

. Göç desenleri bölgeler arası ilişkilerde farklılıklar göstermektedir. Bölgelerin göç hacmi ve önemi 1965-80 arasında ülkedeki kentleşme deseni ile tutarlı değişiklikler sergilemektedir. Kısa mesafelerde daha çok göç hareketi olmaktadır ve bu durum gelişmekte olan ülkelerde gözlenen göç desenine uymaktadır (Tümtörkin, 1977).

. Kırdan kente göç deseni kentten kente göç şeklinde değişiklik göstermeye başlamıştır. Bir ölçüde de kentten kıra göç gözlenmektedir (banliyöleşme ve geri dönüşler gibi). Ayrıca ara yerleşmeler olarak ilçeler de önemli ölçüde göç alan/veren merkezler konumuna gelmektedirler.

. Aynı tür değişkenler kullanılarak il ve bölge düzeyinde yapılan analizler (çoklu regresyon analizleri) de göç hareketinin parametreleri ve korrelasyonları oldukça farklılık göstermektedir. Adım adım regresyon analizi tahmin edici değişken sayılarında önemli ölçüde sınırlamalar getirmektedir, ancak toplam varyansında büyük bölümünü açıklamaktadırlar.

. Göç türüne göre, göçü belirleyici değişkenler de değişmektedir. Böylece iç ve dış göçlerin, göç çıkış/varsış noktalarına göre neden sonuç ilişkileri kurulabilmektedir.

. Bölgeler arası göç hareketlerinde daha genel nedenler önemli görülmekte ve göç tahmin edici değişkenler sayısı iller arası göçe göre daha az olmaktadır.

. Göçe neden olan değişkenler (göç nedenleri) büyüklük, potansiyel değerler (nüfus potansiyelleri veya uzaklık), tarım ve tarım dışı sektörlerde yaratılan katma değer, nüfusun yapısı (aktif nüfus), ve eğitim olanaklarıdır. Diğer bir deyişle göç toplumda ve ekonomik yapıdaki değişmelerle etkilenen ekonomik bir süreç niteliğini taşımaktadır.

GÖÇÜN SOSYAL EKONOMİK, KÜLTÜREL DEĞİŞİMLERİN KENTLEŞME

KAYNAKLAR.

Blunden, J., C, Book., (1973), Regional Analysis and Development, Open G, Edge., A, Hayes University.

Boudeville, J (1966), Problems of Regional Economic Planning, Edinburgh,

DİE (1983) 1980 Nüfus Sayımı: İç Göçler, Ankara

* Göç olgusunu bölge ve iller düzeyinde ve ulusal ve yerel düzeyde incelemek, göçün nedenlerine, sonuçlarına ve göçmenlerin durumu göçe karar vermesinde, göç etmesinde, göç öncesi ve sonrası süreçlerinde ve ilerisinde meydana gelen olaylara ilişkin olumsuz etkilerin gelişmelerine bakılmaya çalışılmaktadır. →

- DPT Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı,1963-1967
---- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı,1968-1972
---- Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı,1973-1977
---- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı,1978-1982
---- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985-1989
---- Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990-1994
Ferguson,R(1978), Linear Regression in Geography,Catmog 15,Geo
Abstracts,Uni.of East Anglia,England
Hansen,N.M(1972), Growth Centres in Regional Economic Development
New York
Hewings,GJD(1977), Regional Industrial Analysis and Development,
Methuen,
Hirschman,A O(1958) The Strategy of Economic Development,New Haven,
Isard,W(1971) ,Methods of Regional Analysis,MIT
Johston,R(1978) ,Multivariate Statistical Analysis in Geography,
Longman,London,
Kuklinski,A (1972) Growth Poles and Regional Development,Mouton,
R,Petrella
Moseley,JM(1974),Growth Centres in Spatial Planning,Pergamon,
Potrykowska,A(1986),Modelling Inter-regional Migration in Poland,
1977-81,PRSA,Vol60,p.31,
Şanlı,İ(1973) ,Türkiyede İç Göçler Uzaklık ve Yerleşme Büyük
lüğü Üzerine:Potansiyel Çekim Modeli Çerçevesinde Bir Deneme,Şehircilik Enstitüsü Dergisi
No.7,s.81-89,İTÜ,İstanbul,
---- (1974) ,Türkiyede ve Bazı Gelişmekte Olan Ülkelerde Kr.
Şehir Göçleri ve Metropolitan Gelişme Üzerine Genel Çözümler,Şehircilik Enstitüsü Dergisi,
8-9,s.18-27,İTÜ,İstanbul,
Şanlı,İ,Yücel,Ü, ,Internal Migration and Metropolitan Development
Kılıçaslan,İ (1976) in Turkey,İstanbul
Tekeli,İ,Leyla,E(1978),İç Göçler,Ankara
Thapa,P,Conway,D(1983),Internal Migration in Contemporary Nepal;
Models Which Internalize Development Policies,PRSA,Vol.53,p.27-41
Thirwall,A P(1983), Growth and Development,Macmillan
Tümertekin,E(1977), Türkiyede İçgöçlerde Yeni Eğilimler,Şehircilik
Enstitüsü Dergisi,No.14,İTÜ,İstanbul

Tablo 2. İl Düzeyinde Net Göçler (Net göç/Nüfus)

İlller	1965 ¹			1980 ²			
	%	1980 ²	%	%	1980 ²	%	
Adana	9.7	0.01	0.05	Izmir	14.0	6.04	6.97
Adıyaman	-5.2	-3.09	-3.05	Kars	-6.9	-10.12	-10.20
Afyon	-7.6	-2.73	-2.41	Kastamonu	-22.1	-2.34	-1.72
Ağrı	-2.9	-6.76	-6.70	Kayseri	-8.6	0.95	1.48
Amasya	-0.3	-2.20	-2.20	Kırklareli	-10.4	-1.12	-0.14
Ankara	26.9	1.83	2.40	Kırşehir	-13.6	-3.46	-2.93
Antalya	-2.3	2.30	2.47	Kocaeli	7.1	9.05	10.02
Arvin	-15.8	-5.27	-5.03	Konya	-3.5	0.69	-0.35
Aydın	3.4	1.70	2.22	Kütahya	-1.9	0.06	0.56
Balıkesir	-6.2	-0.13	0.36	Malatya	-10.8	-3.82	-3.66
Bilecik	-2.1	-0.19	-0.29	Manisa	1.0	0.95	1.27
Bingöl	-3.7	-4.71	-4.82	K.Maras	-6.2	-1.11	-0.98
Bitlis	-3.2	-6.84	-7.30	Nardin	-7.8	-5.14	-5.05
Bolu	-8.0	-0.10	-0.19	Mugla	-3.4	0.00	0.02
Burdur	-4.7	-0.65	-0.26	Mus	5.5	-5.60	-5.90
Bursa	-1.5	5.11	7.47	Nevşehir	-14.8	-1.34	-0.74
Çanakkale	-8.3	-0.34	-0.02	Niğde	-9.5	-1.42	-1.08
Çankırı	-25.6	-5.34	-5.24	Ordu	-9.7	-2.89	-2.73
Çorum	-8.6	-4.15	-3.97	Rize	-25.2	-2.39	-2.08
Denizli	-7.2	-0.51	-0.12	Sakarya	5.6	0.78	1.52
Diyarbakır	1.9	-2.03	-2.02	Samsun	5.9	-1.10	-0.86
Edirne	-11.4	-0.76	-0.15	Siirt	-0.6	-2.45	-2.35
Elazığ	7.5	-3.94	-3.98	Sinop	-16.3	-2.88	-2.60
Erzincan	-21.2	-3.32	-3.06	Sivas	-15.3	-6.31	-6.05
Erzurum	-8.6	-5.67	-5.59	Tekirdağ	-13.8	1.33	3.33
Eskişehir	3.6	1.44	2.38	Tokat	-4.0	-2.69	-2.53
Gaziantep	-2.0	0.07	0.33	Trabzon	-20.9	-2.35	-1.96
Giresun	-19.3	-3.15	-3.34	Tunceli	-19.6	-8.24	-8.25
Gümüşhane	-22.5	-8.50	-7.72	S.Urfa	-4.8	-5.84	-5.77
Hakkari	1.0	-1.32	-1.70	Uşak	-10.5	-0.45	-0.32
Hatay	2.1	1.64	1.90	Van	-1.0	-1.54	-1.56
Isparta	10.2	-0.66	-0.37	Yozgat	-9.3	-4.35	-4.02
İçel	2.4	4.77	4.81	Zonguldak	8.2	0.91	1.31
İstanbul	37.5	5.92	7.15				

1. Şanlı, İ., Yücel, Ü (1976) dan alınarak yeniden düzenlenmiştir.

2. Yabancı ülkeden olan göçleri ihtiva etmektedir.

Tablo 1. Bölgeler Arası Göçler

Bölge	Göç/Nü. 1960(1) 1965(1) 1980(2)		
	Göç/Nü.	Göç/Nü.	Göç/Nü.
Doğu Marmara	21.53	22.05	5.63
Güneydoğu Ma.	3.37	6.88	-0.27
Trakya	8.70	-11.00	0.37
Ankara	8.63	8.91	-0.08
Eskişehir	1.37	2.36	-0.50
Kayseri	-10.11	9.95	0.10
Konya	4.47	3.49	-0.75
Sivas	-11.73	-15.28	-5.63
Erge	4.04	3.83	3.12
Antalya	5.60	4.95	0.87
Çukurova	6.78	5.78	1.75
Batı Karadeniz	5.73	5.37	-0.12
Samsun	5.91	5.57	-2.25
Trabzon	-23.21	-21.31	-3.49
Elazığ	9.92	9.24	-4.54
Diyarbakır	2.70	2.86	-4.13
Erzurum	5.65	8.27	-6.60
Gaziantep	6.56	4.21	-1.07
Van	1.26	1.51	-3.57

(1) Şanlı, İ., Yücel, Ü (1976) dan alınarak yeniden düzenlenmiştir.

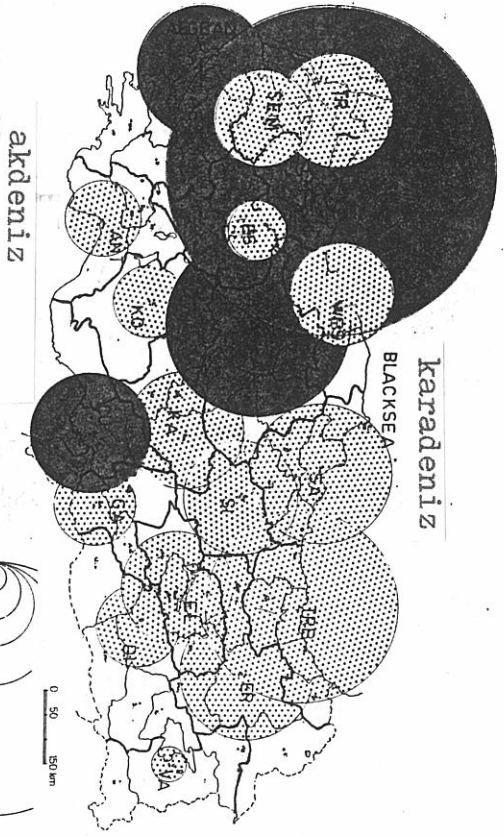
(2) 1980 Nüfus Sayımından hesaplanmıştır.

Table 7: Dependant and Independent Variables.

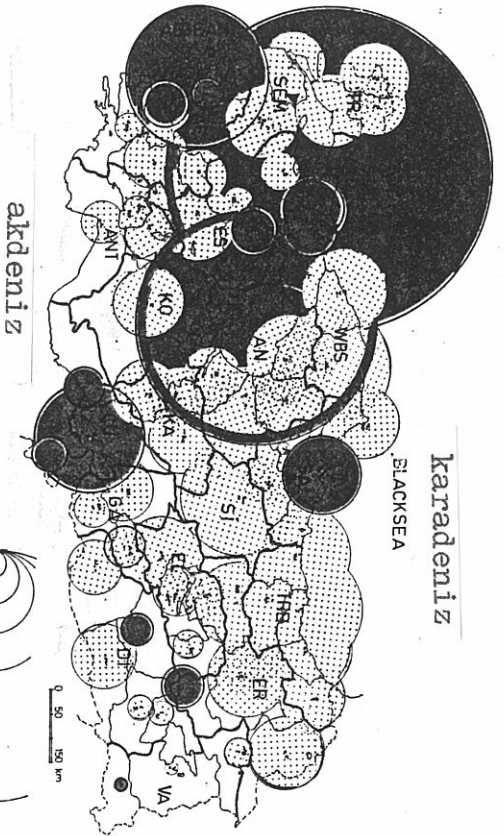
Y1	.Outmigration
Y2	.Immigration
Y3	.Migration Ratio(Net migration/Population)
Y4	.Urban immigration(urban to urban)
Y5	.Urban outmigration
Y6	.Rural outmigration
Y7	.Rural immigration
Y8	.Rural+district outmigration
Y9	.Rural+district immigration
X1	.1975 Centre's pop.of province:urban pop.
X2	.1975 Tot.provincial urban pop.
X3	.1975 Agricultural sector workforce (1)
X4	.1975 Non-agricultural workforce (1)
X5	.Active pop.(15-45 years of age) (1)
X6	.Rate of urbanization
X7	.Population potential($V = \sum_{j=1}^{67} P_j/d_{ij}$)
X8	.Urban pop.potential(" ")
X9	.Rural Pop.potential(" ")
X10	.Agricultural Value Added (2)
X11	.Non-agricultural sectors value added(2)
X12	.Agricultural value added per worker
X13	.Non-agricultural value added per worker
X14	.Educational Facilities(no.of students/per teacher)
X15	.Health facilities(no.of beds/1000 person)

(1) From Census of Population 1975, Provincial figures, DIE.
(2) From Çiller.T(İlDüzeyinde Milli Gelir Dağılımı, 1982, İstanbul

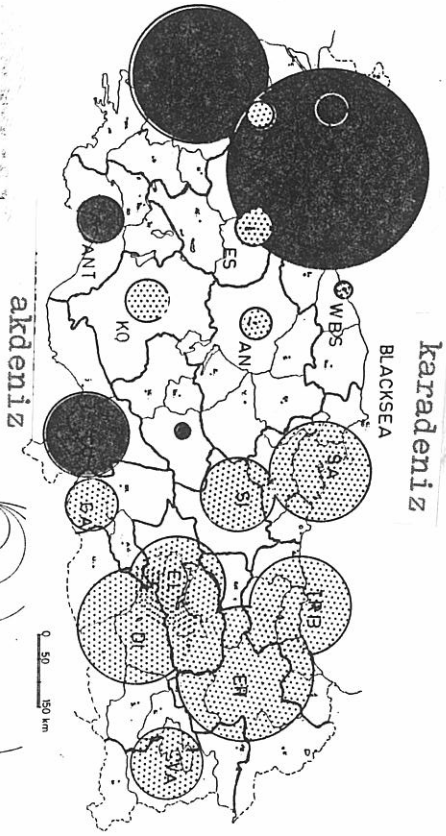
Table 8: Correlation Coefficients of Dependant and independent Variables.

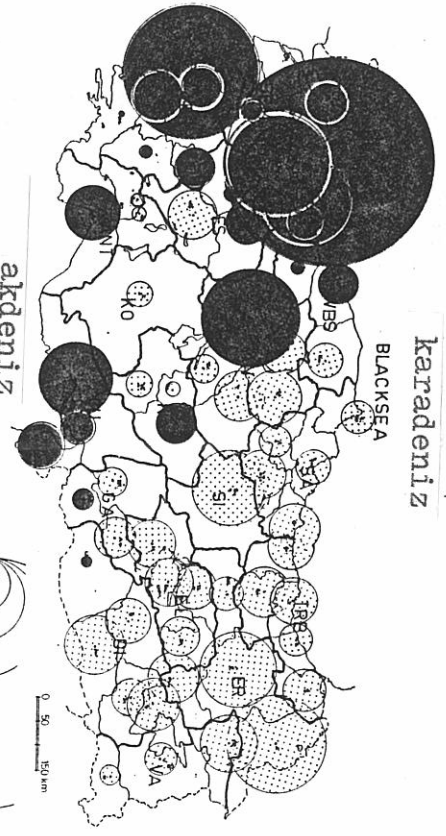
Şekil 1.
Bölgeler arası net göç miktarları 1965

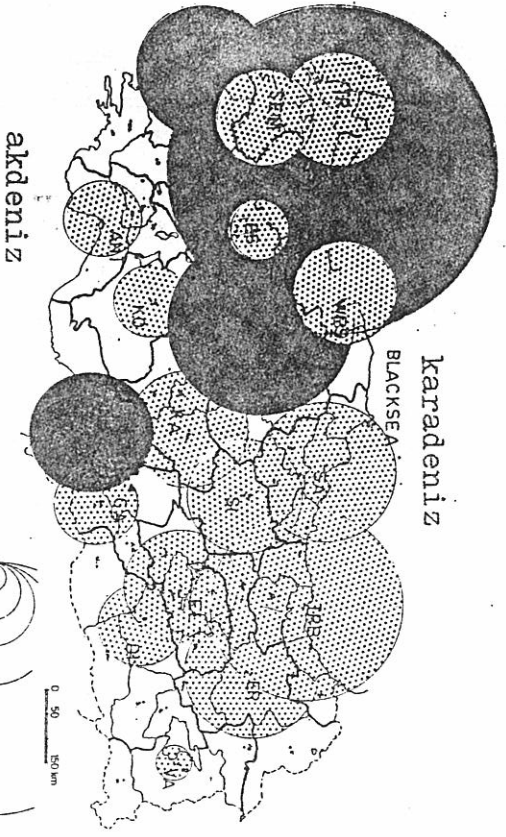
Ülkesel net göçler 1965

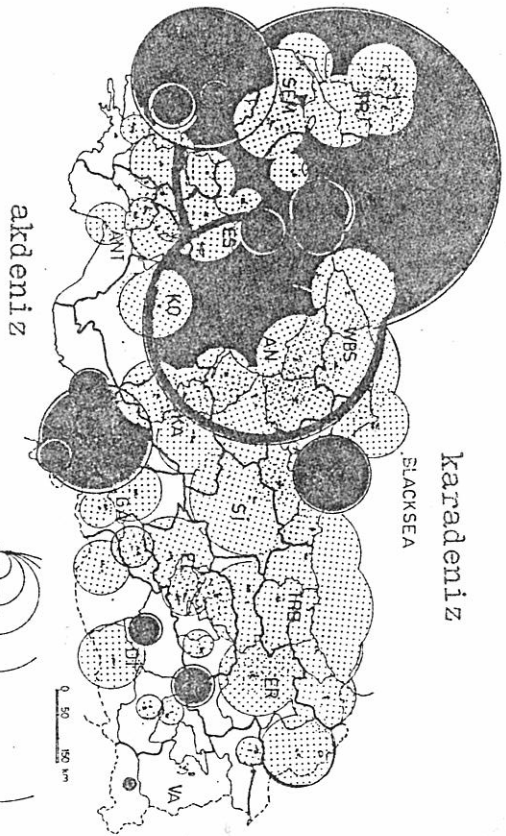
Şekil 2.
Bölgeler arası net göç miktarları 1980

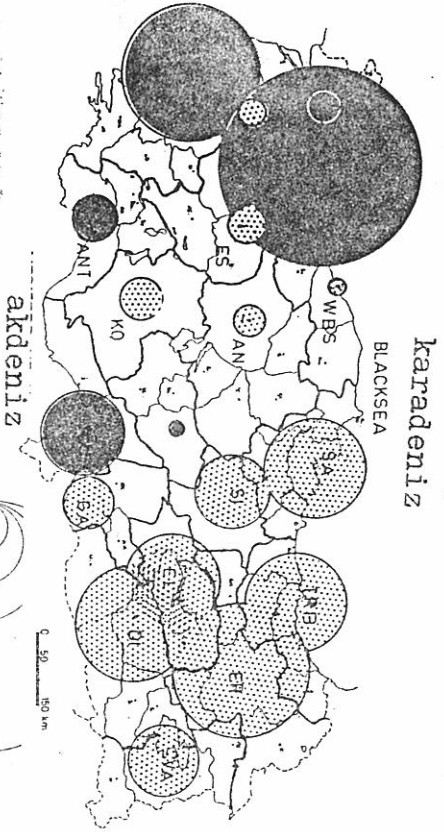
Ülkesel net göçler 1980

Şekil I.
Bölgeler arası net göç miktarları 1965

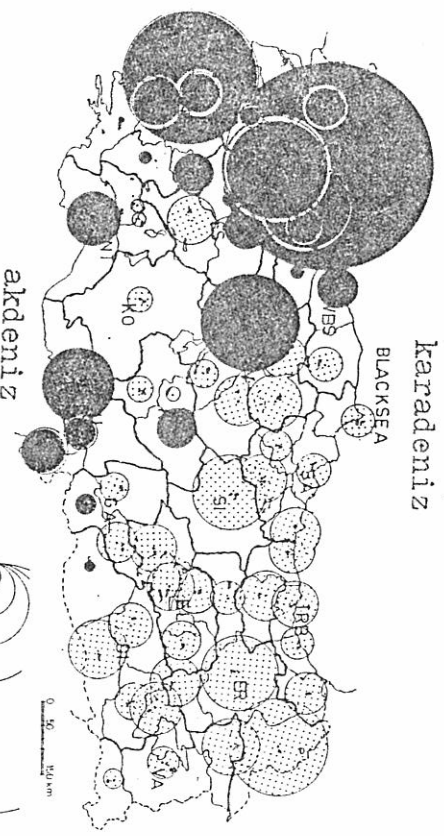

Ülkesel net göçler 1965

Şekil 2.

Bölgeler arası net göç miktarları 1980

Ülkesel net göçler 1980

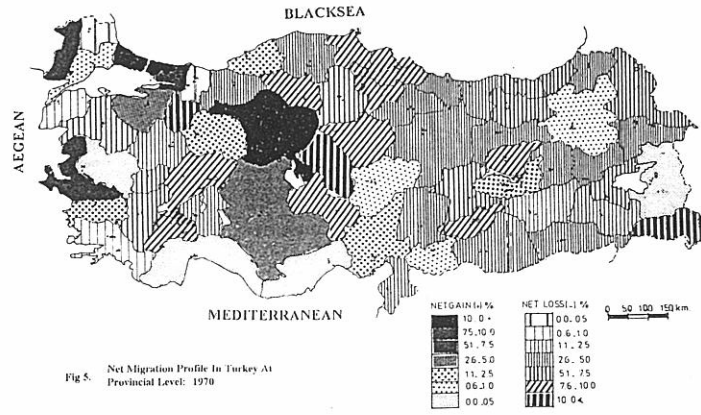

Fig 5. Net Migration Profile In Turkey At Provincial Level: 1979

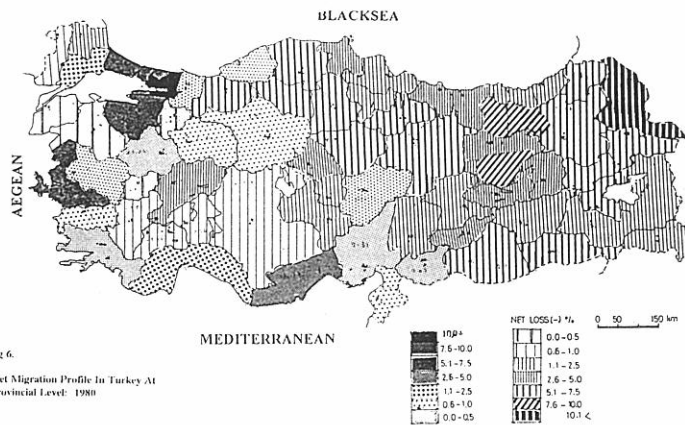

Fig 6. Net Migration Profile In Turkey At Provincial Level: 1980

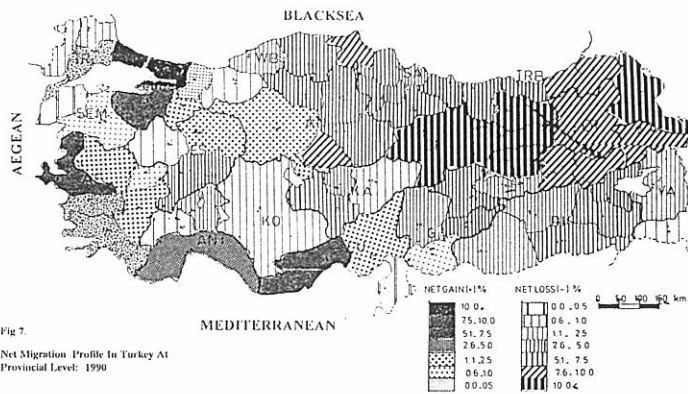

Fig 7. Net Migration Profile In Turkey At Provincial Level: 1990

Table 7: Dependant and Independent Variables.

Y1	.Outmigration
Y2	.Immigration
Y3	.Migration Ratio(Net migration/Population)
Y4	.Urban immigration(urban to urban)
Y5	.Urban outmigration
Y6	.Rural outmigration
Y7	.Rural immigration
Y8	.Rural+district outmigration
Y9	.Rural+district immigration
X1	.1975 Centre's pop.of province:urban pop.
X2	.1975 Tot.provincial urban pop.
X3	.1975 Agricultural sector workforce (1)
X4	.1975 Non-agricultural workforce (1)
X5	.Active pop.(15-45 years of age) (1)
X6	.Rate of urbanization
X7	.Population potential($V = \sum_{j=1}^{67} P_j/d_{ij}$)
X8	.Urban pop.potential(" ")
X9	.Rural Pop.potential(" ")
X10	.Agricultural Value Added (2)
X11	.Non-agricultural sectors value added(2)
X12	.Agricultural value added per worker
X13	.Non-agricultural value added per worker
X14	.Educational Facilities(no.of students/per teacher)
X15	.Health facilities(no.of beds/1000 person)

(1) From Census of Population 1975, Provincial figures, DIE.

(2) From Çiller.T(İlDüzeyinde Milli Gelir Dağılımı,1982,İstanbul

Table 8: Correlation Coefficients of Dependant and independent Variables.

Table 8:

CORRELATION MATRIX

HEADER DATA FOR: C:60C LABEL: NATIONAL LEVEL.
 NUMBER OF CASES: 67 NUMBER OF VARIABLES: 24

Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7	Y8
1.00000	1.00000						
.89305	.52109	1.00000					
.21324	.97260	.47015	1.00000				
.91650	.82391	.18579	.87697	1.00000			
.97267	.74043	.44249	.84712	.88911	1.00000		
.78132	.87827	.16108	.86607	.80181	.83127	1.00000	
.96145	.78275	.54650	.85234	.89589	.98589	.81884	1.00000
.78357	.94976	.22532	.91637	.92364	.84501	.98858	.83970
.98422	.91765	.39970	.98104	.88956	.84338	.89511	.84403
.93658	.95704	.45917	.96504	.89568	.82148	.86155	.84403
.35610	.19610	.15033	.19097	.40804	.11759	.27814	.18771
.92007	.98493	.46555	.97387	.86029	.90406	.89207	.91388
.92829	.94725	.46345	.93811	.88461	.85319	.88649	.87731
.58346	.63903	.63000	.67903	.58307	.47282	.47816	.52818
.74196	.89723	.52842	.82752	.64864	.92739	.92026	.92026
.75363	.90980	.48382	.63607	.64572	.94946	.79678	.93403
.23969	.30111	.46347	.29395	.28238	.26154	.17182	.30501
.28452	.21687	.32644	.23193	.31812	.10637	.19072	.17809
.86422	.98438	.53568	.94040	.78597	.94295	.86267	.95768
-.04882	.03817	.26718	.06171	-.05763	-.00661	-.07175	.00474
-.18685	-.05619	.12189	-.07125	-.19916	-.03767	-.15147	-.02957
.26476	.48225	.69654	.46165	.23183	.40486	.22002	.46863
.63639	.72609	.51213	.73106	.61359	.64308	.59127	.65972

CRITICAL VALUE (1-tail, .05) = + or - .20280
 CRITICAL VALUE (2-tail, .05) = +/- .24026

CORRELATION MATRIX

HEADER DATA FOR: C:60C1 LABEL: REGIONAL LEVEL.
 NUMBER OF CASES: 19 NUMBER OF VARIABLES: 24

Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7	Y8
1.00000	1.00000						
.80874	.91083	1.00000					
.53331	.97603	.85849	1.00000				
.98666	.77244	.48480	.82816	1.00000			
.72521	.92712	.64802	.89656	.66074	1.00000		
.73479	.97160	.91519	.83707	.90358	.84202	1.00000	
.97906	.85311	.61914	.89706	.67233	.99196	.83738	1.00000
.84151	.95524	.85023	.84582	.93797	.81361	.98330	.81585
.84451	.96715	.84042	.98023	.83074	.87745	.83860	.86640
.63942	.44877	.18508	.41507	.61768	.88796	.83749	.90265
.81334	.99424	.89279	.98300	.78455	.39746	.60382	.46564
.87029	.95508	.79096	.93874	.84521	.94580	.84390	.95296
.53021	.70406	.65417	.77616	.55307	.46041	.44980	.92209
.52619	.57080	.45824	.42827	.57611	.55964	.46924	.89576
.36445	.23337	.07411	.26603	.41147	.46041	.46924	.56215
.52536	.50457	.29036	.46283	.50305	.18456	.33841	.46398
.77721	.99204	.92731	.95686	.73584	.49359	.48317	.19142
.58483	.55208	.32332	.51263	.55762	.97864	.84962	.52880
.59696	.46121	.28430	.44316	.49274	.84962	.97637	.57073
.69411	.60139	.41303	.55875	.65247	.43572	.62829	.45839
.71089	.77039	.60302	.73271	.66475	.74877	.72436	.61759

CRITICAL VALUE (1-tail, .05) = + or - .38958
 CRITICAL VALUE (2-tail, .05) = +/- .45429